

לקוטי תורה • פרשת ראה • מאמר 6

ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וגוי (בישעיה...)

”ואשימך חלונותיך כדכד ושעריך לאבני אקדח”

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/reeh/6](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/reeh/6)

1 **ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וגוי' (בישעיה ס"י נ"ד) ובגמרא (פרק חמישי דב"ב [דבבא בתרא])**

אמר רבי שמואל בר נחמני פליגי בה תרי מלאכי ברקיעא גבריאל ומיכאל

"ואת חלונותיך אעשה מכדכד, ואת שערייך מאבני אקדח" וגוי' (ישעיהו, פרק 54). ובגמרא (הפרק החמישי בבבא בתרא): רבי שמואל בר נחמני אמר, שני מלאכים ברקיע נחלקו בדבר — גבריאל ומיכאל.

(ובילקוט בישעיה איתא מיכאל וגבריאל) חד אמר שהם אחד אמר ישפה. אמר הקדוש ברוך הוא להוי כדין וכדין.

(ובילקוט על ישעיהו כתוב "מיכאל וגבריאל"). אחד אמר שהם, ואחד אמר ישפה. הקדוש ברוך הוא אמר: "יהיו כדין וכדין".

ושמשותיך פ"י הארת השמש (וכדפירש"י [וכדפירש רש"י]) (בישעיה שם) ובסנהדרין (דף ק' ע"א) חלונות שהשמש זורח בהם כוי ועיין ברבות בא פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו].

"ושמשותיך" פירושו הארת השמש, וכך פירש רש"י שם על ישעיהו; ובסנהדרין (דף 100a): חלונות שהשמש זורחת דרכם וכו'. ועיינו גם במדרש רבה, בא, פרק 15.

והנה כתיב כי שמש ומגן הוי' אלקים (תלים ס"י פ"ד) ששם הוי' נק' שמש וכתיב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה במלאכי (ס"י ג' כ' [כתב]).

והנה כתוב: "כי שמש ומגן הוי' אלקים" (תהילים, פרק 84), ומכאן שהשם הוי' נקרא "שמש". וכן כתוב במלאכי (פרק 3, פסוק 20): "וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה".

הרי גם בחי' צדקה נק' שמש. וזהו ענין שמשותיך ב' בחי' שמש. ולהבין זה יש

הרי שגם בחינת צדקה נקראת "שמש". וזהו ענין "שמשותיך" בלשון רבים: שתי בחינות של "שמש". כדי להבין זאת, יש

להבין תחלה מה שמבואר בספרים שבאלול מאירין י"ג מדות הרחמים עד ראש השנה ואחר כך בעשרת ימי תשובה חוזרין ומתגלים הי"ג מדות (וכמ"ש בזח"ב [בוהר חלק ב'] ס"פ תרומה) (דף קע"ו ע"א).

להבין תחילה את המבואר בספרים, שבאלול מאירות שלוש עשרה מידות הרחמים עד ראש השנה, ולאחר מכן, בעשרת ימי תשובה, שלוש עשרה המידות חוזרות ומתגלות (כמו שכתוב בזהר, חלק ב, בסוף פרשת תרומה) (דף 176a).

ולכך אומרים ויעבור הוי' כו' עד יוה"כ [יום הכפורים]. וצריך להבין מהו ההפרש שבין אותה ההתגלות שבאלול לאח"כ בעשיית [בעשרת ימי תשובה].

ולכן אומרים "ויעבור הוי'" וכו' עד יום הכיפורים. וצריך להבין: מה ההבדל בין אותה התגלות שבאלול לבין ההתגלות שלאחר מכן, בעשרת ימי תשובה?

ויובן כל זה בהקדים ביאור ענין התשובה שאינה על עבירות דוקא שהרי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שיהיה כל ימיו בתשובה

כל זה יובן לאחר שנקדים ונבאר את עניין התשובה, שאינה דווקא על עבירות, שהרי אמרו חז"ל שאדם צריך להיות בתשובה כל ימיו;

אלא הוא ענין השבת הנפש ששב ונושא את נפשו אליו ית' כי ירידה צורך עליה היא.

אלא מדובר בהשבת הנפש: האדם שב ונושא את נפשו אליו יתברך, שכן הירידה נועדה לצורך עלייה.

2 ולהבין זה דלכאורה הרי בלא"ה [בלאו הכי] נש"י [נשמות ישראל] עלו במחשבה דהיינו שאינן כמו המלאכים

צבא מעלה ומטה שמקור התהוותן מבחי' דבור העליון כדכתיב וברוח פיו כל צבאם.

כדי להבין זאת: לכאורה, נשמות ישראל הרי כבר עלו במחשבה; כלומר, הן אינן כמו המלאכים, צבאות מעלה ומטה, שמקור התהוותם הוא מבחינת הדיבור העליון, ככתוב: "וברוח פיו כל צבאם".

אבל הנשמות נלקחו מאותיות מחשבתו ית' והן הן ס"ר אותיות שבתורה שהן כנגד ס"ר נשמות

אבל הנשמות נלקחו מאותיות מחשבתו יתברך, והן הן שש מאות אלף אותיות התורה, המקבילות לשש מאות אלף הנשמות.

שבהם כלולים כל הנשמות שבאוצר להיותן ענפים וניצוצין המפשטים מהם וכנודע וא"כ הרי מקורן ושרשן הוא גבוה מאד נעלה ומהו העליה עוד.

שבהן כלולות כל הנשמות שבאוצר, בהיותן ענפים וניצוצות המתפשטים מהן, כידוע. ואם כן, מקורן ושרשן גבוה ונעלה מאוד; איזו עלייה נוספת יכולה להיות להן?

(ועמ"ש בפי' שלח ע"פ אני ה' אלקיכם כו' וע"פ מי מנה עפר יעקב וע"פ את שבתותי תשמרו כו').

(ראו מה שכתוב בפרשת שלח על הפסוק "אני ה' אלקיכם" וכו', ועל הפסוק "מי מנה עפר יעקב", ועל הפסוק "את שבתותי תשמרו" וכו').

אך הנה מודעת זאת דכמו עד"מ בנפש יש כמה כחות שלמעלה מהמחשבה כי המחשבה אינה אלא לבוש להשכל השוא מתלבש בה ומתחלק באותיות

אולם ידוע שכמשל, בנפש יש כמה כחות שלמעלה מהמחשבה; שהרי המחשבה אינה אלא לבוש לשכל, המתלבש בה ומתחלק לאותיות,

אבל בעצם השכל הוא מהות אחר ונעלם ממנה כגון דבור תוספת ורא"ש שההשכלה עצמה אינה מסוג האותיות כלל ונעלית מהם במדרגה

אבל השכל עצמו הוא מהות אחרת, הנסתרת ממנה. למשל, חידוש של תוספות ושל הרא"ש: ההשגה עצמה אינה כלל מסוג האותיות, והיא נעלית מהן במדרגה,

כי היא סברא רוחניות ונקודה א' רק שנתפסת ומתלבשת בתיבות וצירופי אותיות אלו ומתחלקות בהן כו'.

כי היא סברה רוחנית ונקודה אחת, ורק כשהיא נתפסת ומתלבשת במילים ובצירופי האותיות האלה היא מתחלקת ביניהם וכו'.

3 ולכן השכלה אחת שבדבור התוספת היא באותיות ותיבות אלו ובהרא"ש והר"ן [והרכינו נסים] השכלה זו עצמה היא באותיות ותיבות אחרים והיינו שהאותיות והתיבות לגבי השכל הן כמו לבוש לבד וכלבוש תחליפם.

לכן, אותה תוכנה שבפירוש התוספות מנוסחת במילים ובאותיות האלה, מובעת בפירוש הרא"ש והר"ן באותיות ובמילים אחרות. כלומר, ביחס לשכל, האותיות והמילים הן רק כמו לבוש, ועליו נאמר: "וכלבוש תחליפם".

ויש ג"כ בחיי שלמעלה מהשכל כי השכליים נובעים ומתחדשים תמיד חדשים לבקרים ומוכרח שיש מציאות איזה כוחות הנפש המהווה אותן

יש גם בחינה שלמעלה מן השכל: התובנות נובעות ומתחדשות ללא הרף, "חדשים לבקרים", ולכן מוכרח להיות בנפש כוח כלשהו שמחולל אותן;

והוא הנקי משכיל שהוא לשון מפעיל והוא מ"ש משכיל לאסוף משכיל לאיתן האזרחי למנצח משכיל כו'.

וכוח זה נקרא "משכיל", לשון מפעיל. ועל כך נאמר: "משכיל לאסף", "משכיל לאיתן האזרחי", "למנצח משכיל" וכו'.

4

ולכן נקרא הנפש נפש המשכלת וכמ"ש במ"א. כן ממש יובן למעלה עליית הנשמות אחר ירידתן ממקור חוצבן מחשבה עילאה להתלבש בגוף חומרי שהעלייה הוא למעלה מעלה מהמחשבה. וזהו ענין התשובה תשוב הי' עילאה לגבי יו"ד כו'.

לכן הנפש נקראת "הנפש המשכלת", כפי שמבואר במקום אחר. כך ממש יובן למעלה: עליית הנשמות לאחר ירידתן ממקור חציבתן — המחשבה העליונה — כדי להתלבש בגוף גשמי, היא עלייה למעלה מעלה מן המחשבה. וזהו עניינה של תשובה: "תשוב הי" — הה"א העליונה חוזרת אל היו"ד וכו'.

(כי מחשבה עילאה היא בחי' הי' עילאה דשם הוי' ותשוב הי' עילאה לגבי יו"ד היינו למעלה מבחי' מחשבה שהיו"ד עצמו הוא בחי' חכמה עילאה שנקי' משכיל לאיתן כו' וקוצו של יו"ד הוא בחי' אין שממנו תמצא החכמ' [החכמה] וע' במ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' שלח)

(שהרי המחשבה העליונה היא בחינת הה"א העליונה של שם הוי', ו"תשוב הי' עילאה לגבי יו"ד פירושו מעל לבחינת המחשבה; שכן היו"ד עצמה היא בחינת החכמה העליונה, הנקראת "משכיל לאיתן" וכו', וקוצו של יו"ד הוא בחינת אֵין, שממנו נמצאת החכמה. ועיינו במה שכתב הרמ"ז בפרשת שלח)

(דקנ"ט ע"א) בענין יו"ד של שם שקשור ממש בעולם א"ס בסוד קוצו של יו"ד כו'

(דף קנ"ט ע"א), בענין היו"ד של השם, שקשורה ממש לעולם אין סוף, בסוד קוצו של יו"ד וכו',

עד יו"ד וקוצו א"ס ואצ"י הי' עולם הבריאה הכולל יצירה ועשיה כו' ויש פרסא מבדלת כו'

עד: "היו"ד וקוצו — אין סוף ואצילות; הה"א — עולם הבריאה, הכולל את יצירה ועשיה" וכו', "ויש פרסא מבדלת" וכו'.

ע"ש וע' בראשית חכמה פ"ב [פרק ב'] משער התשובה במ"ש עוד ביארו בזהר שהתשובה עולה עד הכתר כו':

עיינו שם. ועיינו גם ב־Reishis Chochmah, פרק ב' משער HaTeshuvah, שם נאמר: "עוד ביארו בזהר שהתשובה עולה עד הכתר" וכו'.

5

ב כי הנה אור א"ס ב"ה מרומם ומתנשא רבבות מדרגות עד אין קץ למעלה מהמחשבה ואפ"י [ואפילו] מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] כו' וכנודע ובמחשבה א' הוא סובב וממלא לכל העולמות

2. שכן אור אין סוף, ברוך הוא, נעלה ומרומם רבבות מדרגות לאין קץ מעל המחשבה, ואף מעל בחינת חכמה עילאה וכו', כידוע; ובמחשבה אחת הוא סובב וממלא את כל העולמות,

וכמאמר צופה ומביט עד סוף כל הדורות היה הוה ויהיה וג"ע [וגן עדן] ועוה"ב [ועולם הבא] ותח"מ [ותחיית

המתים] בכלל בסקירה אחת ממש והוא מ"ש בתחלת הע"ח [העץ חיים] כשעלה ברצונו כו'

כמאמר: "צופה ומביט עד סוף כל הדורות" — מה שהיה, מה שהוה ומה שיהיה, וגן עדן, העולם הבא ותחיית המתים בכלל, כולם בסקירה אחת ממש. וזהו מה שכתוב בתחילת עץ חיים: "כשעלה ברצונו" וכו',

שברצון ומחשבה זו נאצלו כל העולמות הן אותם הנזכרים ומובארים בספרי האמת והן אותם שאינן גלויים וידועים מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין כולן במחשבה א' נהוו.

שברצון ובמחשבה זו נאצלו כל העולמות, הן אלה המוזכרים ומתבארים בספרי האמת והן אלה שאינם גלויים וידועים; מראש כל הדרגות ועד סוף כל הדרגות, כולם נבראו במחשבה אחת.

ולמשל כמו בנפש האדם כשחושב מחשבה א' זהו כלא ממש לגבי כללות המחשבה שיכול לחשוב מחשבות עד אין קץ ותכלית וכ"ש [וכל שכן] לגבי מהות ועצמות הנפש כו' (ועי' מזה בד"ה אלה מסעי).

ולמשל, בנפש האדם, כשחושבים מחשבה אחת, היא ממש כלא לעומת כללות המחשבה, שבכוחה לחשוב מחשבות עד אין קץ ותכלית; וכל שכן לעומת מהות ועצמות הנפש וכו'. (ועיינו בזה במאמר המתחיל "אלה מסעי").

כך הוא הארת החיות הנמשכת ממנו ית' לכללות העולמות כולן דכלא ממש חשיבא קמיה ית' ואין ערוך אליו.

כך היא הארת החיות הנמשכת ממנו יתברך לכללות כל העולמות: היא נחשבת ממש כלא לפניו יתברך, ואין לה ערך והשוואה אליו.

וע"כ לית מחשבה תפיסא ביה ולכן נק' ההמשכה בשם אור א"ס שהאור אינו פועל שינוי בעצם המאור כנודע ולהיות כן ה"ז [הרי זה] תכלית כל האדם להיות נכספה

ולכן "לית מחשבה תפיסא ביה" — אין מחשבה תופסת בו; ומשום כך ההמשכה נקראת בשם אור אין סוף, שכן האור אינו פועל שינוי בעצם המאור, כידוע. ומכיוון שכך, כל תכלית האדם היא "להיות נכספה

וגם כלתה נפשו ליכלל בעצמותו ית' דוקא הבלתי בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] ולדבקה בו ולא ירצה אפילו לקבל פרס בג"ע [בגן עדן]

וגם כלתה נפשו להיכלל בעצמותו יתברך דווקא, שהיא בלתי בעלת גבול, ולדבקה בו; ולא ירצה אפילו לקבל שכר בגן עדן,

כי הוא זיו והארה בלבד ועיי צמצומים רבים וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] כו'. והיינו מ"ש לאשתאבא בגופא דמלכא בגופא דמלכא דוקא.

כי הוא זיו והארה בלבד, ועל ידי צמצומים רבים, וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה: "ב"י נברא העולם הבא" וכו'. וזהו שנאמר: "לאשתאבא בגופא דמלכא" — בגופא דמלכא דווקא.

(ועמ"ש בד"ה אחריה' אלקיכם תלכו ולקמן בד"ה כי תצא ובד"ה שובה ישראל ובד"ה האזינו השמים). (ראו מה שנכתב במאמר המתחיל "אחרי הוי' אלקיכם תלכו", ובהמשך במאמר המתחיל "כי תצא", במאמר המתחיל "שובה ישראל" ובמאמר המתחיל "האזינו השמים").

וזהו ענין התשובה שהוא השבת הנפש דהיינו לשוב למעלה ממקור מחצב נפשו דהיינו למעלה מן המחשבה כנ"ל והוא העליה שאחר הירידה. ועמ"ש ע"פ ואלה מסעיהם למוצאיהם.

וזהו עניינה של תשובה, שהיא השבת הנפש: לשוב למעלה מן המקור שממנו נחצבה הנפש, כלומר למעלה מן המחשבה, כנזכר לעיל; וזוהי העליה שבאה לאחר הירידה. וראו מה שנכתב על הפסוק "ואלה מסעיהם למוצאיהם".

ושעת הכושר לזה הוא בק"ש [בקריאת שמע] באמרו אחד ואהבת כו' וכמבואר בספרים שצריך למסור נפשו באחד ואין הכוונה על ציור ק"ה [קידוש השם] בפ"מ [בפועל ממש] בלבד

הזמן המתאים לכך הוא בקריאת שמע, כשאומרים "אחד" ו"ואהבת" וכו'; וכפי שמוסבר בספרים, יש למסור את הנפש בעת אמירת "אחד". הכוונה אינה רק לדמיין קידוש ה' בפועל,

אלא גם ברוחניות והוא ביטול הנפש להתכלל באור ה' אחד והוא בחי' ומדרגת יחידה ועל זה אמר דוד המלך ע"ה [עליו השלום] (תהלים ל"ה) מכפירים יחידתי אודך בקהל רב

אלא גם במובן הרוחני: זהו ביטול הנפש והכללתה באור ה' האחד. זוהי בחינת ומדרגת יחידה, ועל כך אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים ל"ה): "מכפירים יחידתי, אודך בקהל רב".

כי יש נרנח"י [נפש רוח נשמה חיה יחידה] חיה הוא בחי' חכמה כמ"ש והחכמה תחיה ונשמה הוא בחי' בינה שהוא בחי' השגה כו'

שכן יש נפש, רוח, נשמה, חיה ויחידה. חיה היא בחינת חכמה, ככתוב: "והחכמה תחיה"; ונשמה היא בחינת בינה, שהיא בחינת הבנה והשגה וכו';

אבל יחידה הוא בחי' הרצון פשוט שלמעלה מן החכמה ויחידה הוא לשון נקבה שמקבלת מיחיד אבל יחידה היא בחינת הרצון הפשוט שלמעלה מחכמה. "יחידה" היא צורת נקבה, ומציינת את זו שמקבלת מן "יחיד", היחיד והמיוחד,

כי היא רק תשוקתה ליחידו שלעולם בלבד ליכלל בעצמותו ית' דוקא וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כו'

שכן כל תשוקתה היא ליחידו של עולם בלבד, להיכלל דוקא בעצמותו יתברך; וככתוב: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ" וכו'.

שמים וארץ ג"ע [גן עדן] עליון ותחתון בכלם לא חפצתי רק אותך ית' בלבד ועמ"ש ע"פ אחת היא יונת ובה"י זו ישנה אפי' [אפילו] בפחותי הערך

"שמים וארץ" הם גן עדן העליון וגן עדן התחתון: בכל אלה איני חפץ אלא כך בלבד, יתברך שמך. וראו מה שנכתב על הפסוק "אחת היא יונת". מדרגה זו קיימת גם אצל מי שערכם נמוך ביותר,

כי כל אחד ואחד מישראל יש בו בטבעו בחי' מס"נ [מסירות נפש] ורצון זה שלמעלה מהשכל וכמבואר בספרים שגם מי שאין לו

מפני שכל יהודי, כל אחד ואחד, ניהן מטבעו בבחינת מסירות נפש וברצון הזה שלמעלה מן השכל; וכפי שמוסבר בספרים, גם מי שאין לו דבר

אלא נפש או נפש דנפש מ"מ גם בחי' יחידה כלולה בה (ועיין בשע"ק [בשערי קדושה] להרח"ו [להרכי חיים ויטאל] חלק שלישי שער ב').

מלבד נפש, או נפש שבנפש, מכל מקום גם בחינת יחידה כלולה בו (ועינינו בשערי קדושה לרבי חיים ויטאל, חלק שלישי, שער ב').

והנה זה לעומת זה עשה האלהים שגם בסט"א [בסטרא אחרא] יש בחי' יחידה זו שהיא בחי' רצון שלמעלה מהשכל

והנה, "זה לעומת זה עשה האלקים": גם בסטרא אחרא יש בחינת יחידה זו, שהיא בחינת רצון שלמעלה מן השכל

והטעם וע"כ יכול להיות רצון חזק לאדם גם במילי דעלמא כענין רצון זה שבקדושה שלמעלה מהטעם אם ימשיך עליו עול דרך ארץ כו'.

והטעם לכך הוא שאדם יכול לרצות בעוצמה גם בענייני העולם, בדומה לרצון הזה שבקדושה, שלמעלה מן הטעם, אם הוא מקבל עליו את עול ענייני העולם וכו'.

(ע"ד הנזכר בפ' בשלח בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה וכשנעשה התקשרות לה העולם כ"כ [כל כך] בחוזק עד שהוא בלי שכל כלל כו') ומקור בחינה זו נק' כפירים כי כחם רב ועצום ויש בהם תגבורת החיות כ"ו.

(כדומה לאמור בפרשת בשלח, במאמר המתחיל "לסוסתי ברכבי פרעה": כאשר ההתקשרות לעולם מתחזקת כל כך עד שהיא נעשית חסרת שכל לחלוטין וכו'). ומקור בחינה זו נקרא "כפירים", כי כוחם רב ועצום ויש בהם התגבורת של חיות וכו'.

ועל זה ביקש דוד המלך ע"ה [עליו השלום] מכפירים יחידתי להיות בחי' היחידה רק בקדטשה בלבד ליחידו של עולם והוא בחי' ומדרגת אהבת בכל מאדך

ועל כך ביקש דוד המלך עליו השלום: "מכפירים יחידתי" — שבחינת יחידה תהיה רק בקדושה, לה' אחד יחידו של עולם. וזו בחינת ומדרגת האהבה של "בכל מאדך",

כי בכך נפשך כולל די בחי' נרנ"ח [נפש רוח נשמה חיה] ובחי' בכל מאדך הוא בחי' יחידה כי מאד הוא בלי גבול כו'

מפני ש"בכל נפשך" כולל את ארבע הבחינות נפש, רוח, נשמה וחיה, ואילו בחינת "בכל מאדך" היא בחינת יחידה, כי "מאד" הוא בלי גבול וכו'.

והיינו דאמרז"ל [דאמרו רבותינו זכרונם לברכה] בכל מאדך בכל ממונך ולכאורה הוא פלא מה ענין הממון לבחי' מאד שהוא בחי' ומדרגה היותר גבוה שבנפש בחי' יחידה.

וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: "בכל מאדך — בכל ממונך". ולכאורה הדבר תמוה: מה עניינו של הממון לבחינת "מאד", שהיא הבחינה והמדרגה הגבוהה ביותר שבנפש, בחינת יחידה?

אך הענין כמ"ש צדקה תרומם גוי' וחסד לאומים חטאת (במשלי סי' י"ד ל"ד) פ"י חטאתם של ישראל הוא הגורם חסד לאומים.

אך העניין הוא כפי שכתוב: "צדקה תרומם גוי', וחסד לאומים חטאת" (משלי, פרק 14, [פסוק 34]), כלומר, חטאת של ישראל הוא הגורם לחסד לאומים.

כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא כו'. ועי"ז נמשך חסד שהוא בחי' השפעה ח"ס דלי"ת לס"א [לסטרא אחרא]

שהרי "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" וכו'. ועל ידי כך נמשך חסד, שהוא בחינת השפעה — ח"ס דל"ת, "חס על דלת" — לסטרא אחרא;

כי ע"י כל חטא וחטא נעשה פגם בנפש ובמקור שורשה לפי שמתלבשת בנפש הבהמית והיא שמורידה וממשיכה בעמקי הקליפות והיכלות החיצונים כו'.

כי על ידי כל חטא וחטא נעשה פגם בנפש ובמקור שורשה, לפי שהיא מתלבשת בנפש הבהמית, והיא [הנפש הבהמית] שמורידה אותה וממשיכה אותה לעמקי הקליפות והיכלות החיצונים וכו'.

6 ואמנם הצדקה תרומם גוי זה ישראל כמ"ש ומי כעמך כו' והיינו נפש הבהמית שעל ידי הצדקה שאדם עושה נפרדת ונבדלת נפש הבהמית מן הרע הגמור ומתרוממת גם היא להיות כל מדותיה ולבושיה לה' לבדו.

אולם, "צדקה תרומם גוי" — זהו ישראל, כפי שנאמר: "ומי כעמך" וכו'; והכוונה היא לנפש הבהמית. באמצעות הצדקה שאדם נותן, נפש הבהמית נפרדת ונבדלת מן הרע הגמור, וגם היא מתרוממת, כך שכל מדותיה ולבושיה יהיו לה' לבדו.

7 והוא בחי' ומדרגת בע"ת [בעלי תשובה] שהפליגו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] במעלתן ואמרו במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדין כו' כי כל המדות שבנה"ב [שבנפש הבהמית]

וזוהי בחינתם ומדרגתם של בעלי תשובה, שחכמינו ז"ל הפליגו במעלתם ואמרו: "במקום שבעלי תשובה עומדים" וכו'. שהרי כל המדות שבנפש הבהמית,

בעצם מציאותן הן תקיפין וחזקים יותר מהמדות הקדושות שבנפש האלקית וכמו בגשמיות שהבהמות וחיות המה בעלי כח וגבורה בטבעם יותר מבני אדם.

בעצם מציאותן תקיפות וחזקות יותר מן המדות הקדושות שבנפש האלקית, כשם שבעולם הגשמי הבהמות וחיות הבר חזקות ובעלות עוצמה מטבען יותר מבני אדם.

8 והטעם משום ששרשן ממקום גבוה מאד נעלה בחי' יד החזקה והן המלכים אשר מלכו לפני מלך מלך לבני ישראל למעלה מעלה ממקור נפשות ישראל הקדושות כו' רק שירדו ונפלו למטה מטה.

הסיבה לכך היא ששורשם במקום גבוה ונעלה מאוד, כבחינת "היד החזקה", והם "המלכים שמלכו לפני שמלך מלך לבני ישראל", גבוהים הרבה הרבה ממקורן של נפשות ישראל הקדושות וכו'; אלא שהם ירדו ונפלו למטה-מטה.

9 ואמנם כד אתכפיא ואתהפכא מחשוכא לנהורא הרי נכלל בחי' תוקף זה בקדושה וזו היא מעלת בעי'ת [בעלי תשובה] דבחילא יתיר וכמבואר במ"א.

אולם כאשר היא נכפפת והופכת מחושך לאור, בחינה זו של עוצמה נכללת בקדושה; וזוהי מעלתם של בעלי תשובה, [הבאים] "בחילא יתיר" — בכוח רב יותר, כפי שמבואר במקום אחר.

וזהו שביקש דוד להנצל מכפירים יחידתי כי יש בחי' יחידה שהוא תוקף והתגברות הרצון שלמעלה מהטעם גם בסט"א [בסטרא אחרא] ונק' כפירים כמ"ש הכפירים שואגים לטרף שהוא התגברות החיות גבור כארי כו' כנ"ל.

וזהו הטעם לכך שדוד ביקש להינצל ואמר: "מיד כפירים יחידתי" — שהרי ישנה בחינת יחידה, שהיא עוצמתו והתגברותו של הרצון שלמעלה מן הטעם, גם בסטרא אחרא, והיא נקראת "כפירים", כפי שנאמר: "הכפירים שואגים לטרף". זהו התגברות החיות, "גיבור כארי" וכו', כפי שהוזכר לעיל.

10 ולזה אמר דוד מכפירים יחידתי שתהיה יחידתי מקושר בקשר אמיץ וחזק להשי"ת [להשם יתברך] לבדו ולא תפול ח"ו [חס ושלום] בידי החיצונים הכפירים.

לכן אמר דוד: "יחידתי מכפירים" — שתהיה יחידתי קשורה בקשר אמיץ וחזק לה' לבדו, ולא תיפול, חלילה, בידי הכוחות החיצוניים, הכפירים.

וזהו תרומם גוי' שיתהפכו המדות שבנפש הבהמית לדבקה בו ית' והיינו ע"י הצדקה דוקא כי במדה שאדם מודד מודדין לו

וזהו [פירוש] "תרומם גוי'": שהמדות שבנפש הבהמית יתהפכו ויידבקו בו ית'; והדבר נעשה דווקא באמצעות צדקה, שכן "במידה שאדם מודד — מודדים לו",

וכמו שהוא מרחם על העני להחיות נפשו ממתים רעב כך מלמעלה מתגלגלים רחמים המרובים ממקור הרחמים על נפשו לרוממה משפלותה וטומאתה וכמ"ש מחיה מתים כו' (ועמ"ש סד"ה ציון במשפט תפדה בענין ושביה בצדקה):

וכשם שהוא מרחם על העני ומחיה את נפשו מקרב הרעבים, כך מלמעלה יורדים רחמים רבים ממקור הרחמים על נפשו, לרומם אותה משפלותה וטומאתה, וכמו שנאמר: "מחיה מתים" וכו' (ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "ציון במשפט תפדה", בענין "ושביה בצדקה").

11 ג וזהו ענין התגלות י"ג מדות הרחמים באלול שקודם עשיית [עשרת ימי תשובה]. כי הנה בעשיית [בעשרת ימי

תשובה] מתגלים רחמים רבים אחר קדימת התשובה

ג. וזהו ענין התגלות י"ג מידות הרחמים באלול, שקודם לעשרת ימי תשובה. שכן בעשרת ימי תשובה מתגלים רחמים רבים, לאחר שהתשובה קדמה להם,

כי באתערותא דלתתא דוקא אזי הוא אתערותא דלעילא וכמבואר בזהר ע"פ אם ישים אליו לבו כו' רוח אייתי רוח ואמשיך רוח.

שכן דווקא באמצעות אתערותא דלתתא באה אז אתערותא דלעילא, כפי שמבואר בזהר על הפסוק "אם ישים אליו לבו" וכו': "רוח מביאה רוח וממשיכה רוח".

12 והנה כד אייתי רוח ממטה למעלה כאשר רצון לבו לה' בבחי' מאד בחילא יתיר אזי ימשיך

והנה, כאשר מעלים רוח מלמטה למעלה, כאשר רצון הלב הוא לה' בבחינת "מאד" — "בכוח גדול יותר" — אזי הוא ממשיך

ג"כ רוח דוגמתו מלמעלה למטה בחי' מאד העליון שבלי גבול והן הן י"ג מדות הרחמים שבפסוק מי אל כמוך נושא עון כו'.

גם רוח הדומה לה מלמעלה למטה: בחינת ה"מאד" העליון, שהוא בלי גבול. ואלה הן עצמן שלוש עשרה מידות הרחמים שבפסוק: "מי אֵל כמוך, נושא עוון" וכו'.

אך גם בכדי שתהיה אתעדלית [אתערותא דלתתא] זו שנשוב אל ה' בכל נפשנו ומאדנו צריך ג"כ התעוררות מלמעלה עד אשר ממרום יערה רוח ה' על ישראל עמו לעורר לבבם שיצעקו אל ה' מתוך תוכם נקודת לבבם.

אך כדי שתהיה אתערותא דלתתא זו, שנשוב אל ה' בכל נפשנו ובכל מאדנו, דרושה גם התעוררות מלמעלה, עד שממרום יערה רוח ה' על ישראל עמו, לעורר את לבבם, כדי שיצעקו אל ה' מתוך תוכם, מנקודת לבבם.

13 וזהו ענין התגלות י"ג מדות הרחמים שבאלול שע"י הרחמים האלה קמה נפשו מנפילתה וגם נצבה

ועולה לה' ברוח נדיב [נדיבה] בבחי' מאד ממש בחילא יתיר כו'. ולכן מבואר בדברי רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שצריך להרבות בצדקה מר"ח [מראש חודש] אלול.

וזהו ענין התגלות שלוש עשרה מידות הרחמים בחודש אלול: באמצעות רחמים אלה נפשו קמה מנפילתה, ואף ניצבת ועולה לה' ברוח נדיבה, בבחינת "מאד" ממש, "בכוח יתיר" וכו'. לכן מבואר בדברי חז"ל שיש להרבות בצדקה מראש חודש אלול.

והיינו מטעם הנ"ל כי צדקה תרומם ותגביה כו'. ולכן תיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה קודם ק"ש [קריאת

שמע] בקשות התעוררות רחמים עלינו בשתיים שלפניה והוא מה שאומרים אבינו אב הרחמן רחם עלינו

ותן בלבנו בינה

וזהו מטעם האמור לעיל, שצדקה מרוממת ומגביהה וכו'. לכן תיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה, לפני קריאת שמע,

בקשות לעורר עלינו רחמים בשתי הברכות שלפניה; וזהו שאנו אומרים: "אבינו, אב הרחמן, רחם עלינו ותן בלבנו

בינה

להבין כו' וכן ברחמיך הרבים רחם עלינו ברחמיך הרבים דייקא וכמ"ש מזה בד"ה והנה מנורת זהב

להבין" וכו'; וכן: "ברחמיך הרבים רחם עלינו" — דווקא "ברחמיך הרבים", כפי שמבואר על כך במאמר המתחיל

"והנה מנורת זהב".

כי אנחנו שכבר ירדנו בעולם השפל הרחק מאד מאור פני מלך חיים אין אנו משיגים ומכירים

הרחמנות שעלינו

שהרי אנו, שכבר ירדנו לעולם השפל, הרחק מאד מאור פני מלך חיים, איננו משיגים ואיננו מכירים ברחמים

הראויים לנו;

אבל הוא ית' הוא היודע כו' וכולא קמיה כלא חשיבא ממש יודע גודל הרחמנות שעל הנשמות אשר

ירדו

אבל הוא יתברך הוא היודע כו', והכול נחשב לפניו ממש כאין; הוא יודע עד כמה יש לרחם על הנשמות שירדו

מאיגרא רמה בסתר המדרגה בעוה"ז השפל ובגוף החומרי ונתרחקו מאד מאלקותו ית' וע"י רחמים

רבים יתן בלבנו בינה להבין כו' היינו להבין דבר מתוך דבר.

"מאיגרא רמה" ל"סתר המדרגה", לעולם השפל הזה ולגוף החומרי, והתרחקו מאד מאלקותו יתברך. ובאמצעות

רחמים רבים ייתן בלבנו בינה להבין כו', כלומר, להבין דבר מתוך דבר.

פ"י שמתוך דבר שהוא הארת אור א"ס הממלא כל עלמין אשר לגדולתו אין חקר ממש להחיות עולמות

רבים עד אין קץ ותכלית ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא כאין ואפס ממש לגבי עצמותו ית' וכמשל ביטול

דיבור א' כו'.

כלומר, מתוך דבר אחד — שהוא הארת אור אין סוף ממלא כל עלמין, "אשר לגדולתו אין חקר" ממש, המחיה

עולמות רבים עד אין קץ ותכלית — ואף על פי כן הוא ממש כאין ואפס ביחס לעצמותו יתברך, כמשל הביטול של

דיבור אחד וכו'.

מזה יביך איך שעצמותו ית' הוא המרומם ונשגב לבדו (ועי' בד"ה השמים כסאי) ואז לזאת תכסוף אליו נפש מכך יבין שעצמותו יתברך לבדו היא המרוממת והנשגבת (וראו במאמר המתחיל "השמים כסאי"). ואז, משום כך, תכסוף אליו הנפש

כל חי בבחי' מאדך בלי גבול ממש למסור נפשו ממש באחד האמיתי ובע"כ [ובעל כרחך] אתה חי כו' ואנו אין לנו לבקש כ"א קרבת אלקים ית' אלינו.

של כל חי, בבחינת "מאודך", ממש בלי גבול, למסור את נפשו ממש לאחד האמיתי, וי"על כורחך אתה חי" וכו'. ואין לנו מה לבקש אלא את קרבת אלקים יתברך אלינו.

15 וזהו ענין שמ"ע [שמונה עשרה] שלאחר ק"ש [קריאת שמע] שהוא ביאור ופי' המס"נ [המסירות נפש] שבק"ש [שבקריאת שמע] שהמבוקש הוא להיות בא"י [ברוך אתה ה'] אלקינו כו'

וזהו עניינה של תפילת שמונה עשרה שלאחר קריאת שמע: היא מבארת ומפרשת את מסירות הנפש שבקריאת שמע — שהבקשה היא שיהיה "ברוך אתה הוי' אלקינו" וכו'.

ברוך הוא לשון בריכה והמשכה שיתגלה אלקותו ית' למטה מטה עד שיהיה בבחי' אתה לנוכח. "ברוך" הוא לשון של בריכה והמשכה: שתתגלה אלקותו ית' למטה מטה, עד שתהיה בבחינת "אתה", בלשון נוכח,

16 ובחי' אלקינו שלנו ממש. ואמנם המלך אין רואים אותו כשהוא ערום ולזאת צריך לעשות בחינת לבושים וכלים מכלים שונים שיתגלה בהן אלקותו ית'

ובחינת אלקינו — "האלקים שלנו" — ממש. אולם את המלך אין רואים כשהוא עירום, ולכן צריך ליצור בחינת לבושים וכלים מסוגים שונים, שבהם תתגלה אלקותו יתברך.

והיינו מ"ש ודברת בם בדברי תורה כי התורה היא בחי' לבוש שבה מתלבש אור א"ס ב"ה וכמ"ש עוטה אור כשלמה.

וזהו שנאמר: "ודיברת בם" — בדברי תורה. התורה היא בחינת לבוש, שבו מתלבש אור אין סוף ברוך הוא, ככתוב: "עוטה [את עצמו ב]אור כשלמה".

17 והצדקה היא נקראת ג"כ בשם בחי' לבוש כמאמר לבושו צדקה. והענין הוא עד"מ מלך בשר ודם שיש לו לבושים פנימים שלבוש בהם כשיושב בהיכלו

וגם הצדקה נקראת בשם בחינת לבוש, כמאמר: "לבושו צדקה". והעניין הוא, על דרך משל, [כמו] מלך בשר ודם שיש לו לבושים פנימיים שהוא לובש כשהוא יושב בהיכלו

פנימה ויש לו לבושים חיצוניים שלובש אותן כשיוצא לחוץ כך למעלה התורה היא בחי' לבוש הפנימי שאור א"ס שורה בה כמו שהוא מתגלה למעלה באצילות.

פנימה, ויש לו לבושים חיצוניים שהוא לובש כשהוא יוצא החוצה. כך למעלה: התורה היא בחינת הלבוש הפנימי, שבו שורה אור אין סוף כפי שהוא מתגלה למעלה, באצילות.

18 והצדקה היא לבוש החיצון דהיינו כשנמשך למטה מטה בעולמות הנפרדים בבי"ע וסביב רשעים יתהלכון הם היכלות ומדורות החיצונים המבקשים טרף ויניקה כו' ואז לבושו צדקה וכמ"ש וילבש צדקה כשריון ושריון קשקשים הוא לבוש וכמ"ש במ"א.

וצדקה היא הלבוש החיצוני: כלומר, כאשר [האור] נמשך למטה, למטה מאוד, אל העולמות הנפרדים, אל בריאה, יצירה ועשיה, ו"סביב רשעים יתהלכון" (אלה הם ההיכלות והמדורים החיצוניים, המבקשים טרף ויניקה וכו'), אז "לבושו צדקה", כמו שכתוב: "וילבש צדקה כשריון"; ו"שריון קשקשים" הוא לבוש, כפי שמוסבר במקום אחר.

19 וזהו ענין ב' בחי' שמש שמש הוי' ושמש צדקה שהם מאירים ע"י כדכד היינו מחיצה דקה הלבוש דתורה כ"ד ספרין דאורייתא והלבוש דצדקה

וזהו עניינן של שתי בחינות ה"שמש": שמש הוי' ושמש צדקה, המאירות באמצעות כדכד, כלומר מחיצה דקה — לבוש התורה, עשרים וארבעת ספרי התורה, ולבוש הצדקה.

כי העוונות נקראים חשך וענן וכמ"ש מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך להיותן מסתירים על אור ה' כי העוונות נקראים חושך וענן, כמו שכתוב: "מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך", מפני שהם מסתירים את אור ה'; ועל ידי הצדקה תאיר ותזרח הארה בנפשו להיות מתבטל ומתכלל באור א"ס ממטה למעלה וזהו וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה.

ובאמצעות הצדקה תאיר ותזרח הארה בנפשו, כך שיתבטל ויכלל באור אין סוף, מלמטה למעלה. וזהו: "וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה".

20 והוא ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בפ"ב [בפרק ב'] דיומא גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם כי העוונות נקראים מכות ופצעים כמאמר הנביא מכף רגל ועד ראש אין בו מתום כו'.

וזה בדומה לדברי חז"ל בפרק השני של יומא: "גדולה תשובה, שהיא מביאה רפואה לעולם". שכן העוונות נקראים מכות ופצעים, כדברי הנביא: "מכף רגל ועד ראש אין בו מקום בריא" וכו'.

והיינו לפי שע"י כל חטא וחטא נעשה פגם בנפש ומשפעת כח וחיות לקליפות ועל ידי התשובה הוא מביא רפואה שתצא הנפש מטומאתה וחלאתה ותעלה לקדושה ליכלל באור ה' אחד כנ"ל.

כלומר, משום שכל חטא וחטא יוצר פגם בנפש ומשפיע כוח וחיות לקליפות; ובאמצעות התשובה מביאים רפואה, כך שהנפש יוצאת מטומאתה ומזוהמתה ועולה לקדושה, להיכלל באור ה' האחד, כפי שהוזכר לעיל.

21 וזהו ומרפא בכנפיה כי הכנפים הם המעופפים ומעלים את העוף. וכך הוא האוי"ר [האהבה ויראה] הם בחי' גדפין.

וזהו "ומרפא בכנפיה": הכנפיים הן שמאפשרות לעוף לעוף ומרימות אותו; וכך גם אהבה ויראה הן בחינת "כנפיים" (גדפין).

ובהם ועל ידם הוא ההעלאה ובאתערותא דלתתא דלעילא נמשכים מלמעלה י"ג מדות הרחמים שהם בחי' מאד העליון שבלי גבול.

באמצעותן ועל ידיהן נעשית העלייה; ועל ידי אתערותא דלתתא מתעוררת אתערותא דלעילא, ונמשכות מלמעלה י"ג מדות הרחמים, שהן בחינת ה"מאד" העליון, שאין לו גבול.

וזהו בחי' שמש הבי' הנקרא שמש הוי" כו' (וזהו ענין ההפרש בין התגלות י"ג מדות שבחדש אלול. וכמ"ש לקמן ע"פ אני לדודי).

וזהו בחינת השמש השנייה, הנקראת שמש הוי" וכו'. (זהו גם ענין ההבדל בין התגלות של י"ג מדות הרחמים בחדש אלול לבין התגלותן בעשרת ימי תשובה, וכפי שיתבאר להלן על הפסוק "אני לדודי",

שהוא עד"מ המלך כשהוא בחוץ בשדה קודם בואו להיכלו. ושם יוצאים לקבל פניו. ואז הוא לבוש עד"מ לבוש החיצון. וזהו בחי' וילבש צדקה כו' וכובע ישועה בראשו.

שהיא, בדרך משל, כמו המלך כשהוא מחוץ לארמונו, בשדה, לפני שהוא מגיע להיכלו. שם יוצאים לקבל את פניו, ואז הוא לבוש, דרך משל, בלבוש החיצוני. וזהו בחינת "וילבש צדקה" כו', "וכובע ישועה בראשו".

וזהו בחי' שמש צדקה וכדכתיב עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה תמצא. ואמנם התגלות י"ג מדות בעשיית [בעשרת ימי תשובה] ובפרט ביוהכ"פ [ביום הכפורים] זהו עד"מ הזוכה לקבל פני המלך בהיכל מלכותו ושם הוא לבוש לבושים הפנימיים

וזהו בחינת שמש צדקה, וכמו שכתוב: "עטרת תפארת שיבה, בדרך צדקה תמצא". אולם התגלות י"ג מדות הרחמים בעשרת ימי תשובה, ובייחוד ביום הכיפורים, היא, בדרך משל, כמו מי שזוכה לקבל את פני המלך בהיכל מלכותו, ושם הוא לבוש כלבושים הפנימיים;

וזהו בחי' שמש הוי' והוא ג"כ בחי' תורה שנק' שמש כמ"ש לשמש שם אהל בהם והוא כחתן כו' והתורה נק' חתן וכמ"ש במ"א בשיר השירים ע"פ לסוסתי ועיין בזה ר"פ בהעלותך

וזהו בחינת שמש הוי', והיא גם בחינת התורה, הנקראת "שמש", כמו שכתוב: "לשמש שם אהל בהם, והוא כחתן" וכו'; התורה נקראת חתן, כמו שנתבאר במקום אחר בשיר השירים, על הפסוק "לסוסתי"; וראו גם בזה, בתחילת פרשת בהעלותך.

והיינו בחי' שמש הוי' כדכתיב תורת הוי' תמימה ועמ"ש ע"פ ואתחנן כו' אתה החלות כו'. וכמ"ש בזהר (תרומה) (דקע"ז א') שהתגלות זו דאתה החלות הוא בעש"ת [בעשרת ימי תשובה]

כלומר, זוהי בחינת שמש הוי', כמו שכתוב: "תורת הוי' תמימה". וראו מה שנתבאר על הפסוק "ואתחנן" וכו', "אתה החלות" וכו'. וכפי שכתוב בזהר, (תרומה) (דקע"ז א'): שהתגלות הזאת של "אתה החלות" היא בעשרת ימי תשובה,

וגם לוחות אחרונות ניתנו ביום הכיפורים [ועי"ל] [ועוד יש לומר] באופן אחר דשמש צדקה הוא בחי' עליונה יותר כי שמש הוי' היינו בחי' שמש במגן חמה בנרתקה אבל שמש צדקה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בפ"ק [בפרק קמא] דעכומ"ז [דעבודת כוכבים ומזלות] היינו מה שלעתיד הקב"ה מוציא חמה מנרתקה.

וגם הלוחות האחרונות ניתנו ביום הכיפורים. (ועוד אפשר לומר בדרך אחרת: שמש צדקה היא בחינה נעלית יותר, כי שמש הוי' היא בחינת "שמש ומגן", שמש כשהיא בנרתקה; ואילו שמש צדקה, כפי שאמרו חז"ל בפרק הראשון של עבודה זרה, היא מה שיהיה לעתיד לבוא, כשהקדוש ברוך הוא יוציא את החמה מנרתקה.)

ועמ"ש בזה בד"ה תקעו בחודש. גם ברכות בא פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] משמע דשמש צדקה היינו מ"ש ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים וע' בפ' משפטים פל"א ובזח"א [ובזהר חלק א] מקץ)

ועיינו במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "תקעו בחודש". גם במדרש רבה, בא, פרשה ט"ו, משתמע ש"שמש צדקה" היא מה שנאמר: "ואור החמה יהיה שבעתים, כאור שבעת הימים"; ועיינו בפרשת משפטים, פרק ל"א, ובזהר, חלק א, מקץ.

(דרי"ג ע"ב) דשמש צדקה היינו אור שגנזו הקב"ה. וכ"כ [וכן כתב] ר"פ אמור (דפ"ח א') ועיין בפ' פקודי (דף רכ"ד ע"ב).

(דף ר"ג ע"ב): "שמש צדקה" היא האור שהקדוש ברוך הוא גנז. וכך נכתב גם בתחילת פרשת אמור (דף פ"ח ע"א); ועיינו בפרשת פקודי (דף רכ"ד ע"ב).

וא"כ הוא למעלה מבחי' שמש הוי'. והיינו כמ"ש במ"א בד"ה אשירה להוי' בענין ושמרו דרך הוי"ה לעשות צדקה.

אם כן, היא למעלה מבחינת שמש הוי'. וזהו כפי שמבואר במקום אחר, במאמר המתחיל "אשירה להוי'", בענין "ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה":

שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בצדקה עי"ז אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להיות דרך הוי' פי' דרך ומבוא להיות שם הוי"ה ועי"ז נאמר חנון ורחום הוי' שהקדים בחינת חנון ורחום הוי' שהן הן י"ג מכילין דרחמי מקור האצילות כו' ע"ש.

שעל ידי אתערותא דלתתא בצדקה מתעוררת על ידי כך אתערותא דלעילא, שתהיה "דרך הוי" — כלומר, דרך ומבוא לכך ששם הוי' יהיה. ועל כך נאמר: "חנון ורחום הוי": הכתוב הקדים את בחינת "חנון ורחום", כדי שתהיה הוי'; והן הן שלוש עשרה מידות הרחמים, מקור האצילות וכו'. עיינו שם.

22 והיינו יג"מ [י"ג מדות] המתגלים ביוהכ"פ [ביום הכפורים] שהוא בחי' לפני הוי' תטהרו למעלה משם הוי"ה ועמ"ש סד"ה וכל בניך בענין בצדקה תכונני.

כלומר, שלוש עשרה המידות המתגלות ביום הכיפורים, שהוא בחינת "לפני הוי' תטהרו" — למעלה משם הוי'. ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "וכל בניך", בענין "בצדקה תכונני".

וכמ"ש במ"ע בענין זורע צדקות מצמיח ישועות התגלות שע"ה נהורין. ועמ"ש בד"ה והיה מדי חדש בענין שמש בשבת צדקה לעניים.

וכמו שנכתב במ"ע בענין "זורע צדקות מצמיח ישועות" — גילוי שע"ה נהורין. ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "והיה מדי חודש", בענין "שמש בשבת צדקה לעניים".

ולפי' [ולפי זה] שמש הוי' היינו מ"ש הוי' אל רחום וחנון. ועמ"ש בזה סד"ה ואתחנן אל ה'

ולפי זה, שמש הוי' היא האמור בפסוק "הוי' אל רחום וחנון". ועיינו במה שנכתב על כך בסוף המאמר המתחיל "ואתחנן אל ה'".

וזהו ענין ושמתי כדכד שמשותיך דהיינו ב' בחי' שמש הא' מלמעלה למטה המאיר בחדש אלול.

וזהו ענין "ושמתי כדכד שמשותיך": שתי בחינות של שמש. הראשונה מאירה מלמעלה למטה בחודש אלול;

והבי' מלמטה למעלה שהוא בחיי העליות שבר"ה [שבראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] והוא ענין שמש הוי' ושמש צדקה וכנ"ל

והשנייה מלמטה למעלה, והיא בחינת העליות שבראש השנה וביום הכיפורים. וזהו ענין שמש הוי' ושמש צדקה, כנזכר לעיל.

(וז"ש [וזהו שכתוב] בירושלמי דאמר רב כד תחמי שמשא בריש דקלא הב לי גולתא דניצלי נעילת שערים. כי בנעילה הוא עליית ז"א הנק' שמשא בדיקנא דא"א וזהו בריש דיקלא ע"ד צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון כו')

(וזהו שאמרו בירושלמי שרב אמר: "כד תחמי שמשא בריש דקלא, הב לי גולתא דניצלי נעילת שערים". כי בנעילה יש עלייה של ז"א, הנקרא "שמשא", בזקן של א"א; וזהו "בריש דיקלא", על דרך "צדיק כתמר יפרח, כארז בלבנון...")

(בזהר ויקרא דט"ז ע"א) צדיק הוא בעל צדקה בחינת שמש צדקה. וכתוב אעלה בתמר וע' בזהר ח"ג [חלק ג'] (דרפ"ג א') והוא מעין בחי' ואור החמה יהיה שבעתים כאור כו'.

(בזהר, ויקרא, דף ט"ז ע"א). צדיק הוא בעל צדקה, בחינת שמש צדקה. ונאמר "אעלה בתמר"; ועיינו בזהר, חלק ג' (דף רפ"ג ע"א). וזה מעין בחינת "ואור החמה יהיה שבעתים כאור...".

ועלייה זו הוא מלמטה למעלה עליית הכלים לגבי אורות עליונים שזהו ענין שבת ויוהכ"פ [ויום הכפורים] כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בסופו

ועלייה זו היא מלמטה למעלה: עליית הכלים אל האורות העליונים. זהו ענינם של שבת ויום הכיפורים, כמו שנכתב בסוף איגרת הקודש.

והנה ב' בחי' שמש אע"פ [אף על פי] שעכשיו יש ג"כ הארות אלו כנ"ל מ"מ הן רק בפנימית העולמות והנה, בנוגע לשתי הבחינות של "שמש": אף שגם עכשיו יש הארות אלו, כנזכר לעיל, מכל מקום הן נמצאות רק בפנימיות העולמות;

אבל לעתיד עין בעין יראו. וגם שלעתיד יהיו ב' בחי' שמש הנ"ל במדרגות גבוהות אין קץ: אבל לעתיד לבוא "יראו עין בעין". ועוד, לעתיד לבוא יהיו שתי הבחינות של "שמש" שנזכרו לעיל במדרגות שאין להן קץ.

23 ד וזהו ענין חד אמר שהם וחד אמר ישפה ושניהם דברי אלקים חיים. דהנה כתיב ופתחת עליהם שמות

בני ישראל וכתיב ונשא אהרן את שמות בני ישראל כו'

ד. וזהו עניינם של דברי האומר "שהם" ושל דברי האומר "ישפה", ושניהם דברי אלקים חיים. שהרי כתוב: "ופתחת עליהם שמות בני ישראל", וכן כתוב: "ונשא אהרן את שמות בני ישראל" וכו',

לזכרון לפני ה' שהשנים עשר אבני החשן היה כתוב עליהן שמות השבטים כסדר תולדותם אודם לראובן כו'

"לזכרון לפני הוי'": על שתיים-עשרה אבני החושן נכתבו שמות השבטים לפי סדר לידתם — אודם לראובן וכו';

ואהרן שושבינא דמטרוניתא היה מעלה אותם לפני ה' למעלה מעלה מבחי' שם הוי' וכמ"ש במ"א. ואהרן, שהיה "שושבינא דמטרוניתא", היה מעלה אותם לפני ה', למעלה-למעלה מבחינת שם הוי', כפי שמוסבר במקום אחר.

24 והנה מה שנחקקו שמות השבטים על אבנים טובות דייקא הוא עד"מ כמו בגשמיות כי טעם סגולת מלכים וכלי

והנה, העובדה ששמות השבטים נחקקו דווקא על אבנים טובות היא, בדרך משל, כמו בעניינים גשמיים: הטעם לכך שאוצרות המלכים והכלים

יקר באבנים טובות דוקא ומה שדמיהן מרובים עד שלא יעריכום כסף וזהב הוא רק מפני שהוא דבר פלא שהאבן הדומם יהיה זך ובהיר להאיר כאש.

היקרים עשויים דווקא מאבנים טובות, ומחירן גבוה כל כך עד שאין להשוות אליו כסף וזהב, הוא רק מפני שיש בכך דבר פלא: שאבן דוממת תהיה זכה ובהירה ותאיר כאש.

25 וכך הנה התהפכות נפש הבהמית שבישראל מחשוכא לנהורא ועליותן למעלה ליכלל באור ה' לאשתאבא בגופא דמלכא כו'.

כך גם התהפכותה של הנפש הבהמית בישראל, מחשכה לאור, ועלייתה למעלה כדי להיכלל באור ה', "להיספג בגופו של המלך" וכו'.

ועי' היה ענין החשן שהיה אהרן מעלה אותו לפני ה' הנה זהו דבר הפלא ופלא ונמשל כאבן טוב נדמו על כך נסב עניין החושן, שאהרן היה מעלה לפני ה': זהו דבר מופלא ביותר, והוא נמשל לאבן יקרה; הם נמשלו לה [כך].

וגם שהאבנים טובות גדילים ונמשכים מן הכוכבים וכתוב בישראל והנכם כיום ככובי השמים בפי דברים וע"ש במדרש רבה.

ועוד: האבנים היקרות גדלות ונמשכות מן הכוכבים, ועל ישראל נאמר: "והנכם כיום ככובי השמים", בפרשת דברים; ועיינו שם במדרש רבה.

26 והנה לפי סדר תולדות השבטים וסדר אבני החשן יוסף ובנימין שנולדו באחרונה חקוקים על ב' אבנים האחרונות שבטור הרביעי

והנה, לפי סדר לידת השבטים, שהוא גם סדר אבני החושן, יוסף ובנימין, שנולדו אחרונים, חקוקים על שתי האבנים האחרונות שבטור הרביעי,

שהם וישפה. וכמ"ש בהרמב"ם [בהרבי משה בן מימון] פ"ט מהל' [מהלכות / מהלכה] כלי המקדש וברכות ס"פ תצוה ופי' במדבר פרשה ב'.

שהן שוהם וישפה, כפי שכתוב ברמב"ם, פרק ט' מהלכות כלי המקדש, ובמדרש רבה, בסוף פרשת תצוה ובפרשת במדבר, פרשה ב'.

27 והנה יוסף הצדיק הוא בחי' המשכה והשפעה מלמעלה למטה כי יוסף הוא מלשון תוספת אור הבא מלמעלה וכמ"ש ויוסף הוא המשביר כו' ויכלכל יוסף את אביו כו'. ועמ"ש ע"פ ויגש אליו יהודה.

והנה, יוסף הצדיק הוא בחינת המשכה והשפעה מלמעלה למטה, שכן השם יוסף קשור ללשון תוספת — אור נוסף הבא מלמעלה. ועל כך נאמר: "ויוסף הוא המשביר" וכו', וכן: "ויכלכל יוסף את אביו" וכו'. ועיינו במה שנכתב על הפסוק "ויגש אליו יהודה".

28 והיינו שכל ההמשכות וגילוי אלקות בנבראים הוא ע"י נשמת יוסף ובנימין הצדיק הוא העלאה מלמטה למעלה

כלומר, כל המשכת האלקות וגילוי האלקות בנבראים נעשים באמצעות נשמת יוסף. ובנימין הצדיק הוא העלאה מלמטה למעלה;

והיינו שהתעלות כל הנבראים ליכלל תחת כנפי השכינה הוא ע"י נשמת בנימין בן ימין בנו של אברהם איש החסד ימין מקרבת וכמ"ש והוכן בחדס כסאו.

כלומר, העלאת כל הנבראים, כדי שייכללו תחת כנפי השכינה, נעשית באמצעות נשמת בנימין, בן ימין — בנו של אברהם, איש החסד, [שכן] "ימין מקרבת", ככתוב: "וייכון בחדס כסאו".

וע"כ שניהם קרויין צדיקים כי צדיק הוא בחי' התקשרות משפיע ומקבל אלא שיוסף הוא צדיק עליון שמקשר המשפיע למקבל וממשיך השפע מלמעלה למטה.

ולכן שניהם נקראים צדיקים, כי צדיק הוא בחינת הקשר בין המשפיע למקבל; אלא שיוסף הוא צדיק עליון, המקשר את המשפיע למקבל וממשיך את השפע מלמעלה למטה,

ובנימין הוא צדיק תחתון שמקשר המקבל להמשפיע ומעלה ממטה למעלה ועליהם נאמר צדיקים לעולם יירשו ארץ תרין צדיקים כו'

ובנימין הוא צדיק תחתון, המקשר את המקבל למשפיע ומעלה אותו מלמטה למעלה. ועליהם נאמר: "צדיקים לעולם יירשו ארץ" — שני צדיקים וכו'.

(ועמ"ש מענין יוסף ובנימין בביאור ע"פ כי תשמע בקול בענין עיני ה' אל צדיקים ועמ"ש ע"פ בפ' תרומה בביאור ע"פ מי יתנך כאח לי)

(ועיין במה שנכתב בעניין יוסף ובנימין בביאור הפסוק "כי תשמע בקול", בעניין "עיני הוי' אל צדיקים"; וכן במה שנכתב בפרשת תרומה, בביאור הפסוק "מי ייתנך כאח ליי").

והיינו דקמפלגי תרין מלאכים ברקיעא חד אמר שהם כו' פי' שהחלוקת הוא באופן וסדר הגילוי אלקות שיהי' [שיהיה] על"ל [לע"ל] בב"א [במהרה בימינו אמן] דכתיב עין בעין יראו.

וזהו הוויכוח בין שני המלאכים ברקיע: אחד אמר שהם — כלומר, שוהם וכו'. פירוש הדבר שהוויכוח הוא על אופן גילוי האלקות וסדרו שיהיה לעתיד לבוא, במהרה בימינו אמן, ככתוב: "עין בעין יראו".

כי הנה יש ב' מיני התגלות אם שיתעלו העולמות או שיהי' [שיהיה] המשכות אלקות בגילוי רב בהם מלמעלה למטה.

הנה יש שני סוגי גילוי: או שהעולמות יתעלו, או שתהיה בהם המשכת אלקות מלמעלה למטה, בגילוי רב.

ועד"מ שני בני אדם אחד עומד בהר גבוה והב' בבקעה מקום מדרון ושפל שיש ב' אופנים בקירובם או שיעלה התחתון או שירד העליון.

על דרך משל, שני בני אדם: אחד עומד על הר גבוה, והשני בבקעה, במקום משופע ונמוך. יש שתי דרכים לקרב ביניהם: או שהתחתון יעלה, או שהעליון ירד.

29 והנה מיכאל שמדתו בחי' חסד בחר שוהם שהוא מדרגתו של יוסף הצדיק דהיינו שיהי' [שיהיה] גילוי אלקות מלמעלה למטה והגם שלא ישתנו העולמות ממדרגתם כ"כ [כל כך] לפי ערך הגילוי האור אעפ"כ [ואף על פי כן] יהיה בהם הגילוי הגדול והעצום

והנה מיכאל, שמידתו היא בחינת חסד, בחר בשוהם, שהיא מדרגתו של יוסף הצדיק: שתהיה התגלות אלקות מלמעלה למטה. ואף שהעולמות לא ישתנו ממדרגתם במידה רבה, ביחס להתגלות האור, בכל זאת תתגלה בהם התגלות גדולה ועצומה.

והיינו דכתיב לעתיד לבוא ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו' וגבריאל שמדתו בחי' גבורה בחר ישפה בחינת בנימין הצדיק

וזהו שכתוב על זמן הגאולה: "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר" וגוי'. וגבריאל, שמידתו היא בחינת גבורה, בחר בישפה, בחינת בנימין הצדיק:

דהיינו שיתעלו העולמות ויזדככו זיכוך ועילוי רב עד שיהיו בחי' כלי הראוי לקבל הגילוי העצום ההוא וכמשל הנכנס לבית המלך להיכל מלכותו פנימה.

כלומר, שהעולמות יתעלו ויזדככו זיכוך ועלייה גדולים, עד שיהיו בבחינת כלי הראוי לקבל את ההתגלות העצומה ההיא, כמשל אדם הנכנס לבית המלך, פנימה אל היכל מלכותו.

30 והוא כעין שהיה משה בהר שנאמר ומשה עלה כו' שאז לחם לא אכל כו' ואפי' [ואפילו] מן שנקי' לחם אבירים שמלאכי השרת ניזונים בו לא אכל כו' משא"כ כשהיה למטה אכל.

הדבר דומה למה שהיה אצל משה בהר, כמו שנאמר: "ומשה עלה" וכו'. אז הוא "לא אכל לחם" וכו'; ואף את המן, שנקרא "לחם אבירים", שמלאכי השרת ניזונים ממנו, הוא לא אכל וכו'. לעומת זאת, כשהיה למטה, הוא אכל.

והגם שמעלתו ואכילתו גבוה מאד שהרי גם כשהיה למטה ואכל הי' [היה] הגוף טהור ומזוכך כך כך עד שתמיד היה מוכן לנבואה עצומה וגילוי אור ה' מבחי' אצילות בלי שום הכנה כו'.

ואף שמדרגתו ואכילתו היו נעלות מאוד, שהרי גם כשהיה למטה ואכל, גופו היה טהור ומזוכך כל כך, עד שהיה מוכן תמיד לנבואה עצומה ולגילוי אור ה' מבחינת אצילות, בלי שום הכנה וכו',

31 ועכ"ז [ועם כל זה] כשעלה בהר לא אכל כו'. ועד"ז ענין אליהו שעלה בסערה השמימה. וכך הוא ענין עליות העולמות שיתעלו ויזדככו הכלים והגוף וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] דעשיי [דעשייה] נכלל ביצי [ביצירה] ויצירה בבריאה כו'. ועד"ז יש עליות אין קץ כו'.

ובכל זאת, כשעלה להר הוא לא אכל וכו'. בדומה לכך, אליהו עלה בסערה השמימה. כך גם העליות של העולמות: הכלים והגוף יתעלו ויזדככו, כפי שכתוב בעץ חיים, שעשיה נכללת ביצירה, ויצירה בבריאה וכו'. בדומה לכך יש עליות שאין להן קץ וכו'.

32 וזהו בחי' ישפה יש פה ואמר הקב"ה להוי כדין וכדין שיתקיימו בק הבחינות ושיהיו שני המדרגות מלמעלה למטה ומלמטה למעלה וכמ"ש במ"א ע"פ והתהלכתי בתוכם כו' ב' בחי' הילוך כו'.

וזוהי בחינת ישפה: יש פה, "יש פה". והקדוש ברוך הוא אמר: "כך וכך יהיה" — ששתי הבחינות יתקיימו, ושתי המדרגות יהיו, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, כפי שמבואר במקום אחר על הפסוק "והתהלכתי בתוכם" וכו': שני אופנים של הליכה וכו'.

וזהו ענין כ"ד כ"ד ב"פ [ב' פעמים] כד אותיות דבשכמל"ו [דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] דק"ש [דקריאת שמע] של שחרית וערבית כי שחרית הוא בחי' המשכה מלמעלה למטה במדת מלכותו ית'

וזהו ענין כ"ד כ"ד: פעמים עשרים וארבע האותיות של "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" בקריאת שמע של שחרית ושל ערבית. שחרית היא בחינת המשכה מלמעלה למטה במידת מלכותו יתברך,

כי הוא מבחינת חסד כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אברהם תיקן תפלת שחרית שנאמר וישכם אברהם בבקר כו' וערבית הוא בחי' עליות המלי' ממטה למעלה ושניהם כאחד טובים כו'.

שכן היא מבחינת חסד, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה: "אברהם תיקן תפילת שחרית, שנאמר: וישכם אברהם בבוקר" וכו'; וערבית היא בחינת עליית המלכות מלמטה למעלה. ושניהם כאחד טובים וכו'.

(ועיין מ"ש סד"ה וידעת היום להיות שהיום הוא עם הלילה כו' ברישא חשוכא והדר נהורא כו' ע"ש ובד"ה רני ושמחי בענין רננא ברמשא ושמחה בצפרא וע' זח"א [זהר חלק א])

(ועיינו במה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "וידעת היום", שהיום הוא עם הלילה וכו', "תחילה חושך ואחר כך אור" וכו', עיינו שם; וכן במאמר המתחיל "רני ושמחי", בענין "רננה בערב ושמחה בבוקר"; ועיינו בזוהר חלק א')

(חיי שרה קל"ג א') בענין תפלת ערבית ועמ"ש סד"ה והיה מספר בני ישראל בענין כי גדול יום:

(חיי שרה, קל"ג א') בענין תפילת ערבית; ועיינו במה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "והיה מספר בני ישראל", בענין כי גדול יום".

33 ה' ושעריך לאבני אקדח אלו נוי'ן שערי בינה כו'. פי' כמו השער שמשמש כניסה ויציאה כך יש נוי'ן

שערי בינה שבהם נכנסת ההמשכה הנמשכת ונשפעת בהן מהחכמה

5. "ושעריך לאבני אקדח": אלה הם חמישים שערי בינה וכו'. כלומר, כשם ששער משמש לכניסה וליציאה, כך יש חמישים שערי בינה, שדרכם נכנסת ההמשכה הנמשכת ונשפעת בהם מחכמה,

דהיינו מבחי' האין שלמעלה מהשגה בההשגה כו' וגם מהם יוצאת ההשפעה המושפעת מן הבינה שהוא בחי' השגה והתבוננות בהמדות שיהיו המדות מתפעלים מהשגת השכל

כלומר, מבחינת האין שלמעלה מהשגה אל תוך ההשגה וכו'; וגם מהם יוצאת ההשפעה הנשפעת מן הבינה, שהיא בחינת השגה והתבוננות, אל המדות, כדי שהמדות יתעוררו מתוך השגת השכל,

וכמ"ש בזהר ע"פ נודע בשערים בעלה כל חד לפום שיעורא דיליה לפום מאי דמשער בלבי' כו'. ועמ"ש מענין נש"ב [נ' שערי בינה] בד"ה עיני כל ובד"ה וספרתם לכם.

וכמו שכתוב בזהר על הפסוק "נודע בשערים בעלה": כל אחד לפי שיעורו, לפי מה שהוא משער בלבו וכו'. וראו מה שנכתב על ענין חמישים שערי בינה במאמר המתחיל "עיני כל" ובמאמר המתחיל "וספרתם לכם".

34 והנה כעת בגלות מחמת כי הלב מטומטמת אין המוח שליט עליה כ"כ [כל כך] שתתפעל מחמת השגת השכל

כעת, בזמן הגלות, מכיוון שהלב אטום, המוח אינו שולט בו במידה כזאת שתובנות השכל יעוררו אותו;

כי עבירה מטמטמת לבו של אדם כו' ונקרא לב האבן ולעתיד כשיתגלה אלקותו ית' ויטהר לבבנו שהרי "עבירה מטמטמת לבו של אדם" וכו', והוא נקרא "לב האבן". אבל לעתיד לבוא, כאשר תתגלה אלקותו ית' ולבבנו ייטהר,

אזי נאמר ושעריך לאבני אקדח הוא מלשון כי אש קדחה בפ' האזינו כקדוח אש המסיס כו' אז יתקיים "ושעריך לאבני אקדח". "אקדח" הוא מלשון "כי אש קדחה" שבפרשת האזינו, וכן "כקדוח אש המסיס" וכו',

(בישעיה רס"י [ריש סימן] ס"ד) והיינו על ידי השערים דבינה הנמשכות במדות גם לב האבן תתלהב ותתלהט

(בישעיה, בראש פרק ס"ד). כלומר, באמצעות שערי הבינה הנמשכים אל המדות, גם לב האבן יתלקח ויבער;

כי אפי' [אפילו] אם אבן הוא נימוח ע"י התבוננות לפי שאז לא יהיה שום מונע ומסתיר כלל. וזהו בחי' אהבה בתגבורת עצומה עד אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה.

שהרי "אפילו אם אבן הוא — נימוח" על ידי התבוננות, מכיוון שאז לא יהיה שום דבר שיעכב ויסתיר כלל. וזהו בחינת אהבה בעוצמה עצומה, עד ש"מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה".

ולכן נמשלה לאבני אקדח שהארתן חזקה מהארת האש שהרי מים מכבים אש אבל הארת אבן טוב מים רבים לא יוכלו לכבותה כו'.

ולכן היא נמשלה לאבני אקדח, שהארתן חזקה מהארת האש: שהרי המים מכבים את האש, ואילו את הארתה של אבן טובה "מים רבים לא יוכלו לכבות" וכו'.

35 והנה אקדח הוא מלשון עתיד כי בחי' זו תהיה לע"ל [לעתיד לבוא] דוקא אבל כעת בגלות הוא לב האבן כפשוטו.

והנה, "אקדח" היא צורת עתיד, שכן בחינה זו תהיה דווקא לעתיד לבוא; ואילו עכשיו, בזמן הגלות, זהו לב אבן כפשוטו.

וזהו העבודה לייגע ע"א לפתוח לבו על ידי התעוררות רחמים על ניצוץ אלקות שבנפשו כו' ועמ"ש בפ' חקת ע"פ באר חפרוה שרים כו'.

וזהו העבודה: להתייגע ולפתוח את הלב באמצעות התעוררות רחמים על ניצוץ האלקות שבנפשו וכו'. וראו מה שנכתב בפרשת חוקת על הפסוק "באר חפרוה שרים" וכו'.

36 וכל גבולך לאבני חפץ הם ל"ב נתיבות החכמה כי הנה הטעם שהמשכות הנמשכים מבינה נקראו שערים ושמחכמה נקראו נתיבות הוא להיות

"וכל גבולך לאבני חפץ" — אלה הם שלושים ושניים נתיבות החכמה. והטעם לכך שהמשכות הנמשכות מבינה נקראות "שערים", ואילו המשכות הנמשכות מחכמה נקראות "נתיבות", הוא ש...

כי השערים משמשים כניסה ויציאה לרבים ואינם הולכים למרחוק וכך מבחי' בינה נמשכה ההשפעה במדות בגילוי רב ובינה עד הוד בלבד אתפשטת אבל הנתיב מצער הוא והולך למרחוק לשדות ומדבריות.

שערים משמשים לכניסתם וליציאתם של רבים, ואינם מוליכים למרחק; וכך, מבחינת בינה, ההשפעה נמשכת אל המדות בגילוי רב, ו"בינה עד הוד אתפשטת". אך נתיב הוא צר ומוליך למרחק, אל שדות ומדבריות.

37 וכך ההמשכה מחכמה נמשכת בבחי' העלם והסתר וגם למרחוק והוא התורה שהיא גדולת חכמתו ית' ונתלכשה בדברים גשמיים פאה וביכורים תרומות ומעשרות וקרבנות כו'.

כך גם ההמשכה מחכמה נמשכת באופן של העלם והסתר, ואף למרחק. זו התורה, שהיא גדולת חכמתו יתברך, המתלכשת בדברים גשמיים: פאה וביכורים, תרומות ומעשרות, קרבנות וכדומה.

וזהו ג"כ פי' גבולך כי כל התורה היא ג"כ בשיעורים וגבולים כך כשר וכך פסול כמוכ סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה פסולה. וכן ביטול בס' וערלה במאתים וכיוצא.

וזהו גם פירוש "גבולך": כל התורה עוסקת גם בשיעורים ובגבולות — כך כשר וכך פסול. למשל, סוכה שגובהה יותר מעשרים אמה פסולה; וכן ביטול בשישים, ערלה במאתים וכדומה.

38 והנה לעתיד כתיב וכל גבולך יהיה לאבני חפץ שע"י הנתיבות דחכמה הנמשכים במדות גם לב האבן תהיה חפיצה ושוקקה לדבקה בו ית'

והנה, על העתיד לבוא נאמר: "וכל גבולך יהיה לאבני חפץ": באמצעות נתיבות החכמה הנמשכות במדות, גם לב האבן יחפוץ וישתוקק להידבק בו יתברך.

והיא האהבה פנימיות שלמעלה במדרגה מאהבה ברשפי אש הנק' אבני אקדח הנולדים משערים דבינה שהוא אהבה חיצונית בהגלות נגלות לעין כל

וזהו אהבה פנימית, שמדרגתה למעלה מאהבה "ברשפי אש", הנקראת "אבני אקדח" ונולדת משערי הבינה; אהבה זו היא אהבה חיצונית, הגלויה לעיני כול.

אבל החפיצה היא אהבה פנ' ימית ואם שהיא מסותרת ואינה נגלית לעין הרואה (ועמ"ש בד"ה וידעת היום בענין וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו)

אבל החפיצה היא אהבה פנימית, ואף שהיא נסתרת ואינה גלויה לעיני הרואה (ועיין במה שנתבאר בדיבור המתחיל "וידעת היום" בעניין "וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו"),

אבל היא מתוך תוך קרבו ועמוקה כ"כ [כל כך] עמוק עמוק עד אשר יכולה נפשו להסתלק מחמתה לגמרי כאשר לא תשיג די מבוקשה.

הרי היא באה מתוך תוכו של האדם ועמוקה כל כך — "עמוק עמוק" — עד שנפשו יכולה להסתלק לגמרי מחמתה, כאשר אינה משיגה די מן הדבר שהיא מבקשת.

וכעין המעשה באדם א' שהעלה בלבו טינא כו' כי זהו פי' חפץ הוא החשק מופלג בפנימיות עד אשר נדבקה נפשו ממש באותו דבר שחושק כמו שנאמר גבי שכם כי חפץ בבת יעקב כו'.

וזה דומה למעשה באדם אחד שלבו העלה טינא [מרוב געגועים] וכו'; שכן זהו פירוש המילה "חפץ": השתוקקות פנימית מאוד, עד שנפשו של האדם נדבקה ממש בדבר שהוא משתוקק אליו, כפי שנאמר על שכם: "כי חפץ בבת יעקב" וכו'.

39 ובחיי אהבה בחפיצה וחשיקה זו נמשכת מבחי' נתיבות החכמה דוקא שהוא בחי' העלם ונולדה ממנו

האהבה בתעלומות לבו

ומדרגת אהבה זו, של רצון וכיסופים, נמשכת דווקא מבחינת נתיבות החכמה, שהיא בחינת העלם; וממנה נולדת האהבה במעמקי לבו הנסתרים.

אבל מבחי' בינה שהוא ההשגה בגילוי נולדה האהבה ברשפי אש מתגבורת יסוד האש האלקי שבנפש ונקי' אבני אקדח כנ"ל. (עמשי"ל [עיי' מה שכתוב לעיל] מענין זה על פרשה ראה אנכי נותן כו').

לעומת זאת, מבחינת בינה, שהיא השגה גלויה, נולדת האהבה "ברשפי אש", מתוך התגברות יסוד האש האלקי שבנפש, והיא נקראת "אבני אקדח", כפי שנוזכר לעיל. (ראו מה שנכתב לעיל בנושא זה על פרשת "ראה אנכי נותן" וכו').

והנה סיפיה דקרא וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] אין רבים פחות משלשה.

והנה, סוף הפסוק הוא: "וכל בניך למודי הוי', ורב שלום בניך". ואמרו חז"ל: "אין רבים פחות משלושה".

והענין כי יש ג' בחי' בשלום שהוא התקשרות המשפיע עם המקבל והם ג"פ [ג' פעמים] שלום עליכם שאומרים בשעת קידוש לבנה.

והענין הוא שיש שלוש בחינות בשלום, שהוא הקשר בין המשפיע למקבל; ואלו הן שלוש הפעמים שאומרים "שלום עליכם" בקידוש לבנה.

הא' הוא בחי' יוסף צדיק עליון שהוא המשים שלום ע"י שמקשר המשפיע אל המקבל מלמעלה למטה.

הראשונה היא בחינת יוסף, צדיק עליון, העושה שלום בכך שהוא מקשר את המשפיע אל המקבל מלמעלה למטה.

40 והבי' הוא בחי' בנימין הצדיק תחתון שגם הוא משים שלום ע"י שמקשר המקבל להמשפיע ומעלה ממטה למעלה וקישור וחיבור של שניהם הוא בחינה שלישית בשלום.

השני הוא בחינת בנימין הצדיק, הצדיק התחתון, שגם הוא משכין שלום בכך שהוא קושר את המקבל למשפיע ומעלה אותו מלמטה למעלה. הקישור והחיבור בין שניהם הם בחינה שלישית של שלום.

והוא מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה וקישור וחיבור פמליא של מעלה בשל מטה הוא ע"י בחי' שלישית (ויש לומר שהוא ע"ד הנזכר בענין לעשות הישר כו' סדי"ה כי תשמע).

וזהו מאמר חז"ל: "שלום בפמליה של מעלה ושלום בפמליה של מטה"; הקישור והחיבור של הפמליה של מעלה עם זו של מטה נעשים באמצעות הבחינה השלישית. [ויש לומר שזה דומה לעניין האמור על "לעשות הישר" וכו', בסוף המאמר המתחיל "כי תשמע".]

וזהו שכתוב ויפול על צווארי בנימין ויבך ובנימין בכה על צוואריו ואח"כ כתיב ויבך עליהם כו'.

וזהו שנאמר: "ויפול על צווארי בנימין אחיו ויבך, ובנימין בכה על צוואריו", ואחר כך נאמר: "ויבך עליהם" וכו'.

וענין הבכיה הוא כי א"א להיות קישור וחיבור מדרגה התחתונה בעליונה הימנה בין ע"י עליית התחתון ובין ע"י ירידת העליון אם לא ע"י התעוררות רח"ר [רחמים רבים] והיינו ע"י הבכיה כנ"ל וכמ"ש לע"ל [לעיתיד לבוא] בבכיה יבואו כו'.

עניין הבכיה הוא שאי אפשר לקשור ולחבר מדרגה תחתונה עם המדרגה שמעליה, בין אם הדבר נעשה באמצעות עליית התחתונה ובין אם באמצעות ירידת העליונה, אלא על ידי התעוררות של רחמים רבים, כלומר באמצעות בכיה, כנזכר לעיל; וכמו שנאמר על העתיד לבוא: "בבכיה יבואו" וכו'.

(ועמ"ש מזה בפי' וישלח סדי"ה ויקח מן הבא בידו מנחה וע"פ וקבל היהודים) והנה תחלה כתיב וכל בניך למודי ה'

(וראו מה שנכתב על כך בפרשת וישלח, בסוף המאמר המתחיל "ויקח מן הבא בידו מנחה", ועל הפסוק "וקבל היהודים"). והנה תחילה נאמר: "וכל בניך למודי ה'".

כי אימתי יהיה רב שלום כשהם למודי הוי' כמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך כו' אני המשנה המדברת כו' כמ"ש במ"א וד"ל [ודי למבין]:

כי מתי יהיה "רב שלום"? כאשר יהיו "למודי הוי'", כמו שנאמר: "ודברי אשר שמתי בפיך" וכו'; "אני המשנה המדברת" וכו', כפי שנתבאר במקום אחר; וד"ל.

41 קיצור

סיכום

42 (א) ענין שמשותיך שמש הוי' ושמש צדקה. יג"מ [י"ג מדות] שמאירים בר"ח [בראש חודש] אלול והרי עיקר התגלותם ביום הכפורים ובעשיית [ובעשרת ימי תשובה].

(1) ענין "שמשותיך": שמש הוי' ושמש צדקה. שלוש עשרה המידות, המאירות בראש חודש אלול; ואף על פי כן, עיקר התגלותן הוא ביום הכיפורים ובעשרת ימי תשובה.

ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] משפטים (קט"ו סע"ב [סוף עמוד ב]) פקודי (רכ"ד סע"ב [סוף עמוד ב]) אמור (ד"ק ע"ב) ענין התשובה כי נש"י [נשמות ישראל] עלו במחשבה והחכמה היא למעלה מהמחשבה ויש בחי' למעלה מהחכמה:

ועיינו בזה, חלק ב, משפטים (סוף דף קט"ו ע"ב), פקודי (סוף דף רכ"ד ע"ב), אמור (דף ק' ע"ב). ענין התשובה: שהרי נשמות ישראל עלו במחשבה, וחכמה היא למעלה מן המחשבה, ויש בחינה שלמעלה מחכמה.

43 (ב) והתשובה הוא אליך ה' נפשי אשא. אליך ממש וזהו למס"נ [למסירות נפש] באחד. הווא בחינת יחידה שהיא תתכלל באחד. עמ"ש ע"פ אחת היא יונת.

(ב) ותשובה היא "אליך ה' נפשי אשא" — אליך ממש. זהו מסירות נפש ב"אחד"; זו בחינת יחידה, שתיכלל באחד. ראו מה שכתוב על הפסוק "אחת היא יונת".

אך צ"ל ומכפירים יחידתי. כי אריה כתר דקליפה עמ"ש סד"ה וידבר דעשה"ד [דעשרת הדברות]. והיינו ע"י וצדקה תרומם.

אך צריך להבין את "ומכפירים יחידתי": האריה הוא כתר של קליפה. ראו מה שכתוב בסוף המאמר הפותח במילים "וידבר", על עשרת הדיברות. וזה נעשה באמצעות "וצדקה תרומם".

וזהו בכל מאדך בכל ממונך: (ג) וזהו ענין התגלות יג"מ [י"ג מדות] שבאלול וע"ד שתיקנו התעוררות רחמים בשמים שלפניה דק"ש [דקריאת שמע].

וזהו "בכל מאדך" — "בכל ממונך". (ג) וזהו ענין התגלות שלוש-עשרה המידות בחודש אלול, בדומה לתקנת חז"ל לעורר רחמים בשתי הברכות שלפני קריאת שמע,

שיוכל לבא לקי"ש [לקריאת שמע] ושמ"ע [ושמונה עשרה]. וזהו ענין שמש צדקה המרפא. ואח"כ באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זהו ענין שמש הוי".

כדי שיוכל להגיע לקריאת שמע ולשמונה עשרה. וזהו ענין "שמש צדקה מרפא". ואחר כך, באמצעות אתערותא דלתתא, באה אתערותא דלעילא — וזהו ענין שמש הוי".

או י"ל [יש לומר] שמש צדקה זהו ענין הקב"ה מוציא חמה מנרתקה. ועמ"ש בביאור ע"פ אחרי הוי" גבי בין עובד אלקים לאשר לא עבדו

או אפשר לומר שמש צדקה היא ענין "הקב"ה מוציא חמה מנרתקה". וראו מה שכתוב בביאור על הפסוק "אחרי הוי", בענין "בין עובד אלקים לאשר לא עבדו".

(ועיין מענין שמש צדקה ברבות משפטים פל"א קמ"ט א' ויצא פס"ח וישלח פע"ח רות מ"ו ג' בפסוק ויען בועז קהלת ס"פ וזרח השמש וס"פ לך אכול בשמחה בגמ' [בגמרא] פ"ק [פרק קמא] דתענית ח' ב' פ"ק [פרק קמא] דנדרים ח' ב' פ"ק [פרק קמא] דע"ז [דעבודה זרה] ד"ד ע"א).

(ועיינו בענין שמש צדקה במדרש רבה: משפטים, פרק ל"א, קמ"ט ע"א; ויצא, פרק ס"ח; וישלח, פרק ע"ח; רות, מ"ו ע"ג, על הפסוק "ויען בועז"; קהלת, בסוף "וזרח השמש" ובסוף "לך אכול בשמחה"; ובגמרא: פרק ראשון בתענית, ח' ע"ב; פרק ראשון בנדרים, ח' ע"ב; פרק ראשון בעבודה זרה, ד' ע"א).

זח"א [זהר חלק א] וירא צ"ח א' חיי קל"א א' ח"ב [חלק ב'] בשלח נ"ט סע"א [סוף עמוד א] ויקהל רי"א ב' ח"ג [חלק ג'] אמור פ"ח א' נשא קל"ב ב':

וזהר, חלק א': וירא, צ"ח ע"א; חיי, קל"א ע"א; חלק ב': בשלח, סוף נ"ט ע"א; ויקהל, רי"א ע"ב; חלק ג': אמור, פ"ח ע"א; נשא, קל"ב ע"ב).

44 (ד) וזהו ענין שהם וישפה שהם יוסף ובנימין. כי יוסף הוא המשכה מלמעלה למטה ובנימין הוא עליות מלמטה למעלה והיינו כענין ב' בחי' שמש הנ"ל.

(4) וזהו ענינם של שוהם וישפה, שהם יוסף ובנימין: יוסף הוא המשכה מלמעלה למטה, ובנימין הוא עלייה מלמטה למעלה; וזה דומה לשתי בחינות ה"שמש" שהוזכרו לעיל.

וזהו כענין מיכאל וגבריאל. להיות כדין וכדין וזהו כדכד ב"פ [ב' פעמים] כד אותיות דבשכמל"ו [דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שחרית וערבית.

וזה דומה לענין מיכאל וגבריאל: שיהיה "כך וכך". וזהו כדכד — פעמיים עשרים וארבע האותיות של "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", כבוקר ובערב.

(ועיין מענין בנימין במא"א [במאורי אור] אות ב' סעיף ס"ב ומענין כדכד שם אות כ"ף ס"ל ובאות דל"ת סל"ג):

(ועיינו בעניין בנימין במאורי אור, אות ב', סעיף ס"ב; ובעניין כדכד שם, אות כ', סעיף ל', ובאות ד', סעיף ל"ג).

45 (ה) ואזי מבחי' ושעריך נש"ב [נ' שערי בינה] יומשכו אבני אקדח לשון כקדוח אש הוא אהבה ברשפי אש.

(ה) ואז, מן הבחינה של "ושעריך" — חמישים שערי בינה — יימשכו "אבני אקדח", מלשון "כקדוח אש"; זו אהבה בלהבות אש.

וכל גבולך שהם ל"ב נתיבות חכמה יהיה לאבני חפץ ע"ד ארץ חפץ ורב שלום אין רבים פחות משלשה. "וכל גבולך", שהם ל"ב נתיבות חכמה, יהיו "לאבני חפץ", בדומה ל"ארץ חפץ". "ורב שלום" — "רבים" אין פחות משלושה.

כי כדין וכדין זהו ב' בחי' מה שכל א' בפ"ע [בפני עצמו] היא שלום והתחברות עליון ותחתון.

כי "כדין וכדין" הן שתי בחינות, שכל אחת מהן בפני עצמה היא שלום וחיבור בין העליון לתחתון.

אך קשר וחיבור ב' הבחי' יחד ע"ד עושה שלום בין מיכאל וגבריאל זהו בחי' ג'. ועמ"ש בפ"י שלום שלום לרחוק ולקרוב כדי"ה וידעת היום:

אך הקשר והחיבור של שתי הבחינות יחד, בדוגמת "עושה שלום" בין מיכאל וגבריאל, הם הבחינה השלישית. ועיינו כמה שנכתב על פירוש "שלום שלום לרחוק ולקרוב" במאמר המתחיל "וידעת היום".

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/reeh/6

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק